

นโยบายสนับสนุนพื้นที่จัดการตนเองเพื่อสังคมสุขภาวะ

สมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่สาม

ได้พิจารณารายงานเรื่อง นโยบายสนับสนุนพื้นที่จัดการตนเองเพื่อสังคมสุขภาวะ^๑

รับทราบ ว่าวิธีการบริหารจัดการการพัฒนาแบบรวมศูนย์ที่เชิงอำนาจและเชิงงบประมาณทำให้เกิดความไม่เท่าเทียม ความไม่เป็นธรรมของสังคม ประชาชนไม่สามารถกำหนดทิศทางการพัฒนา รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรที่สอดคล้องกับปัญหาของพื้นที่ตนเอง ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นแสดงให้เห็นถึงความไม่สมดุลของอำนาจระหว่างรัฐกับชุมชนท้องถิ่น

รับทราบ ว่าการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นถูกกำกับควบคุมโดยนโยบาย มาตรการ ข้อบังคับ และกลไกจากการบริหารราชการส่วนกลางและการบริหารราชการส่วนภูมิภาค โดยเฉพาะการจัดสรรและการบริหารงบประมาณท้องถิ่น เป็นข้อจำกัดทำให้ท้องถิ่นไม่สามารถจัดการตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งแสดงให้เห็นถึงความไม่สมดุลของอำนาจระหว่างการบริหารราชการส่วนกลาง การบริหารราชการส่วนภูมิภาค กับท้องถิ่น

รับทราบ ว่าการดำเนินงานของหน่วยงานและองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย รวมถึงองค์กรสนับสนุนงบประมาณบางองค์กร ไม่เอื้อต่อการสนับสนุนให้ชุมชนจัดการตนเองในพื้นที่ สิ่งที่เกิดขึ้นแสดงให้เห็นถึงความไม่สมดุลของอำนาจระหว่างองค์กรสนับสนุนงบประมาณกับชุมชนท้องถิ่น

กังวล ว่าปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นสัญญาณความไม่เป็นธรรมและความรุนแรงในสังคม หากรัฐไม่สามารถแก้ไขปัญหาให้สอดคล้องกับพื้นที่ ไม่สร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น จะทำให้ปัญหาทวีความรุนแรงจนไม่อาจควบคุม และอาจนำไปสู่ความแตกแยกทางสังคมจนยากที่จะเยียวยา

ตระหนัก ว่าการปฏิรูปประเทศไทยโดยหลักการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถจัดการตนเองในพื้นที่ที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ หากไม่ปรับเปลี่ยนสมดุลอำนาจ สมดุลในการบริหารงบประมาณระหว่างการบริหารราชการส่วนกลาง การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น องค์กรนโยบาย องค์กรสนับสนุนงบประมาณกับชุมชน

ตระหนัก ว่าการจัดสมดุลเชิงอำนาจเป็นเรื่องที่ต้องเร่งดำเนินการ โดยลดอำนาจการบริหารจัดการของการบริหารราชการส่วนกลางลงให้เหลือเพียงภารกิจหลักเท่าที่จำเป็น การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น และการจัดกระบวนการบริหารงานพัฒนาเชิงพื้นที่แบบมีส่วนร่วม ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญอย่างแท้จริง สิ่งที่สำคัญคือการที่ประชาชนในชุมชนสามารถตัดสินใจ กำหนดทิศทางการพัฒนา บริหารจัดการชุมชนของตนเองร่วมกับหน่วยงานและภาคีอื่น ๆ ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม

จึงมีมติดังต่อไปนี้

๑. ขอให้คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้การสนับสนุนพื้นที่จัดการตนเองเพื่อสังคมสุขภาวะเป็นนโยบายสำคัญ โดยมอบให้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนร่วมกับสมาคมองค์กร

^๑ เอกสารสมัชชาสุขภาพ ๓ / หลัก ๗

บริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย สมาคมองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งประเทศไทย เป็นแกนประสานให้เกิดคณะกรรมการที่เป็นกลไกการดำเนินการ ประกอบด้วยตัวแทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชุมชนท้องถิ่น ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาชน โดยให้มีผู้แทนชุมชนในสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ ทั้งนี้คณะกรรมการมีหน้าที่พัฒนากลไกการจัดการตนเองและพัฒนาศักยภาพชุมชนท้องถิ่นให้จัดการตนเองในทุกระดับ โดยพิจารณาแนวทางดำเนินการเบื้องต้นดังนี้

๑.๑ พัฒนากลไกร่วมในชุมชนท้องถิ่นให้มีบทบาทสำคัญในกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ในทุกระดับ ทั้งแผนชุมชน แผนท้องถิ่น แผนอำเภอ และแผนจังหวัด โดยให้กลไกดังกล่าวมีสัดส่วนผู้แทนภาคประชาชนกับภาคประชาสังคมรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐

๑.๒ สร้างมาตรการเพื่อกำหนดให้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ในทุกระดับมีแผนงานและโครงการที่ชุมชนในพื้นที่นั้นเป็นผู้รับผิดชอบโครงการร่วมกับท้องถิ่นและ/หรือราชการส่วนภูมิภาค โดยมีงบประมาณสนับสนุนจากท้องถิ่นและ/หรือราชการส่วนภูมิภาค ในสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๓๐ ของงบประมาณที่ดำเนินการด้านสุขภาวะแต่ละพื้นที่

๑.๓ สร้างกลไกเพื่อการพัฒนาศักยภาพการจัดการตนเองให้กับชุมชนท้องถิ่น

๑.๔ พัฒนากลไกให้ชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในกระบวนการติดตาม กำกับ และประเมินผลการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ในทุกระดับ

๑.๕ สร้างข้อตกลงร่วมกับหน่วยงานและองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย รวมถึงองค์กรสนับสนุนงบประมาณให้มีนโยบายและจัดสรรงบประมาณหรือเงินทุนให้ชุมชนท้องถิ่นบริหารจัดการตามภารกิจที่ชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้กำหนดและตัดสินใจเอง

๑.๖ ร่วมกับสถาบันวิชาการ ศึกษาวิจัยรูปแบบการปกครอง โครงสร้างเชิงอำนาจ ลักษณะความสัมพันธ์ที่เอื้อต่อการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด และในพื้นที่ลักษณะพิเศษ โดยศึกษาให้แล้วเสร็จภายใน ๒ ปี เพื่อรายงานผลต่อสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๕ และคณะรัฐมนตรี เพื่อผลักดันให้เกิดการทดลองปฏิบัติการในพื้นที่ต้นแบบ

๒. ขอให้สมาชิกสมัชชาสุขภาพแห่งชาติพิจารณากำหนดเรื่องพื้นที่จัดการตนเองเพื่อสังคมสุขภาวะเป็นหนึ่งในระเบียบวาระของสมัชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่ ทั้งนี้เพื่อติดตามประเมินผลแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ทุกระดับภายในจังหวัด

๓. ขอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นองค์กรหลักในการสนับสนุนงบประมาณ และประสานการดำเนินงานร่วมกับสภาองค์กรชุมชน เครือข่ายองค์กรชุมชน เครือข่ายภาคประชาสังคม เครือข่ายสมัชชาสุขภาพจังหวัด เครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในจังหวัด ใช้เงื่อนไขตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๖๖, ๗๘ (๓), ๘๗ (๑), ๘๗ (๔), ๑๖๓ ดำเนินการออกแบบและผลักดันให้ชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทในการจัดการตนเองตามรูปแบบที่เหมาะสม

๔. ขอให้คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติเสนอต่อคณะกรรมการปฏิรูป (คปร.) และคณะกรรมการสมัชชาปฏิรูป (คสป.) นำมตินี้ไปเป็นแนวทางในการจัดทำข้อเสนอที่ชัดเจนและผลักดันไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

๕. ขอให้เลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติรายงานความก้าวหน้าต่อสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๕